

škola ekološkog dizajna 2010.

reciklirano imanje

Dragi ljudi,

Zelena mreža aktivističkih grupa (ZMAG) ovim pozivom objavljuje svoju godišnju listu radionica i tečajeva koji će se održavati tijekom 2010. godine na Recikliranom imanju u selu Vukomerić. Molimo vas da zbog ograničenog broja sudionika i sudionica radionica i tečaja svoje sudjelovanje što ranije najavite na mail adresu info@zmag.hr.

Vrtne radionice organiziraju se u suradnji s udrugom Rustica te se za njih možete prijaviti i na adresu bozica59@gmail.com.

Sa štovanjem,
Bruno Motik

Reciklirano imanje nalazi se u selu Vukomerić, Vukomeričke Gorice. Ukoliko ćete dolaziti javnim prijevozom, linije s Glavnog kolodvora su 311 za Lijeve Štefanke (silazite u Dubrancu) te 313 direktno za Vukomerić, a sa Savskog mosta 160 za Lipnicu (silazite kod kafića Dva volana u Gornjem Dragonošću). Onda nas nazovete da dođemo po vas. Ukoliko ćete doći vlastitim prijevozom, najlakše je ići velikogoričkom cestom i kod ambasade SAD-a skrenuti lijevo prema Hrašću. Dalje se prate sela Lukavec, Peršinovec, Dubranec i Vukomerić. Dođete do križanja gdje je pilana i idete ravno uz nju. Mi smo odmah lijevo u dolini nakon nekih 200-ak metara.

kalendar za 2010.

OŽUJAK

- 06.03. i 07.03. vrt - od ideje do realizacije (50 kn po danu)
- 06.03. radionica izrade prirodne kozmetike - uvodna (150 kn)
- 27.03. radionica stvaranja šumskog vrta (150 kn)

TRAVANJ

- 03.04. i 04.04. vrt - od realizacije do realizacije (50 kn po danu)
- 03.04. radionica izrade prirodne kozmetike - najjednostavniji pripravci (150 kn)
- 25.04. radionica graditeljstva prirodnima materijalima - žbukanje zemljanom žbukom (150 kn)

SVIBANJ

- 01.05. i 02.05. vrt - sjetva i sadnja na otvorenom (50 kn po danu)
- 01.05. radionica izrade prirodne kozmetike - emulzije (150 kn)
- 08.05. i 09.05. uvodni tečaj u permakulturu (200 kn)
- 15.05. i 16.05. solarni vikend I (200 kn)

LIPANJ

- 05.06. i 06.06. vrt - genetska raznolikost graha (50 kn po danu)
- 05.06. radionica izrade prirodne kozmetike - čišćenje (150 kn)

SRPANJ

- 03.07. i 04.07. vrt - ljekovito i začinsko bilje (50 kn po danu)

KOLOVOZ

- 21.08. i 22.08. vrt - genetska raznolikost rajčica (50 kn po danu)

RUJAN

- 04.09. i 05.09. vrt - genetska raznolikost bundeva i tikvica (50 kn po danu)
- 04.09. radionica izrade prirodne kozmetike - kućanstvo (150 kn)
- 18.09. radionica izrade boja za zidove od prirodnih materijala (100 kn)

LISTOPAD

- 02.10. i 03.10. vrt - genetska raznolikost voća, osobito jabuka (50 kn po danu)
- 02.10. radionica izrade prirodne kozmetike - njega kože iznutra (150 kn)
- 16.10. i 17.10. solarni vikend II (200 kn)

STUDENI

- 06.11. i 07.11. vrt - izrada visoke gredice (50 kn po danu)

!!! u cijenu radionica uračunata je vegetarijanska hrana za sve polaznike radionica

detaljni opisi radionica

radionice vrtlarjenja pod motom - “Komposta nikad dosta!”

voditeljica: Božica Papeš-Mokos

početak radionica: 14h

Radionice su namijenjene vrtlarima početnicima! Vrtlarjenje je samo jedna od vještina koje suvremena civilizacija melje na svom putu razaranja kulturnih i osobnih identiteta - na svakom komadiću Planete Zemlje. Raznovrsnost, bogatstvo u različitosti i mogućnost da biramo kako ćemo živjeti, daje životu šansu. Stoga je potrebno čuvati i obnovljati znanja, spoznaje, tehnike koja su našim precima omogućavala život i preživljavanje na Zemlji prije industrijalizacije svega i svačega, te uniformiranja svega i svačeg pod krinkom globalizacije. Danas su i u seoskim sredinama ljudi gotovo prisiljeni živjeti „urbanim“ načinom života. Seljaci koji proizvode monokulture pšenice ili kukuruza sjeme kupuju od ovlaštenih sjemenarskih kompanija, a hranu u supermarketima. I tako dalje.

Sjeme mnogih starih sorti nepovratno je nestalo ili je “zarobljeno” u hladnim komorama banki biljnih gena i oplemenjivačkih instituta. Možemo protiv toga protestirati, no u stvarnosti će naše verbalno negodovanje malo toga promijeniti. Samo aktivno djelovanje može usporiti, a onda i zaustaviti bezumnu nadmetanje za profit - pod bilo koju cijenu i na račun slabijih, dakako. Naša je ideja postati dijelom sad već velike zajednice malih ljudi, što diljem svijeta u vrtovima i na njivama živahno plivaju protiv struje (“samo mrtva riba pliva nizvodno“ :). Bogatstvo raznolikosti starih sorti, mnoge nepoznanice oko toga, fina jela, zaboravljena kuhinja, vještina organskog uzgoja...sve to usvajati, unapređivati, sjeme razmnožavati i dijeliti izazov je i šansa za osmišljavanje života i rada koji ima smisla.

Vrtne radionice su osmišljene tako da polaznici u jednoj vegetacijskoj sezoni (od ožujka do studenog) nauče osnove dizajniranja organskog vrta, usvoje temeljne vještine ručne “obrade“ tla, sjetve, sadnje, razmnožavanja reznica-ma, biološke zaštite kultura, osnove organskog sjemenarstva i očuvanja sjemena starih sorti. Na najmanjoj površini, čak terasi, balkonu, moguće je spašavati neku rijetku sortu rajčice, graha, salate... da ne nestane.

06.03. i 07.03. OD IDEJE DO REALIZACIJE ili OD TEORIJE DO PRAKSE - Na prvoj radionici uvodno slovo bit će dizajniranje organskog vrta - nekoliko temeljnih naputaka, jer svaki je vrt priča za sebe. Od alata za organsko vrtlarjenje vidjet ćete bio vile i samohodajuću motiku. Pripreme za proljetnu sjetvu i sadnju bio vilama lako je savladati. Sijati ćemo u negrijani platenik, u kojem se do travnja/svibnja temperatura može spustiti ispod nule. Imat ćemo prokljale rajčice i naučit ćemo pikirati. Na otvoreno ćemo sijati bob, grašak, salatu, peršin, špinat, rotkvice, mak. Sadić ćemo češnjak na gredice s jagodama i oko voćaka jer pomaže u borbi protiv plijesni. Zakorjenjit ćemo reznica crvenog ribizla, što ćemo ih uzeti kod obrezivanja starog grma. Izradit ćemo kompostnu hrpu.

03.04. i 04.04. OD REALIZACIJE DO REALIZACIJE - U platenik ćemo sijati zeljarice, jednodišnje starinsko cvijeće, krastavce, tikvice, suncokret, cvijeće.

Na otvoreno idu salata, peršin, blitva, poriluk, celer, salata glavatica, cikla, cvijeće... Sadić ćemo jagode, vegetativno razmnožiti sijeljenjem korjena matičnjak, metvicu i druge trajnice. Izradit ćemo kompostnu hrpu.

01.05. i 02.05. SJETVA I SADNJA NA OTVORENO - Posvetit ćemo se teoriji i praksi generativnog i vegetativnog razmnožavanje ljekovitog i začinskog bilja, cvijeća i povrća. Razgovarat ćemo o križanju, mutaciji, sjetvi i sadnji karfiola, kupusa, kelja, graha, salate, krastavaca, tikvica. Sadić ćemo krumpir i batate. Sijati ćemo sjeme raznih sorti visokog graha u vidu indijanskog šatora i svašta još. Izradit ćemo kompostnu hrpu.

05.06. i 06.06. GENETSKA RAZNOLIKOST GRAHA - Važno je naučiti kako selekcija poboljšava kulturu, a izolacija onemogućava neželjena križanja. Presađivat ćemo sadnice iz platenika na otvoreno. Razgovarat ćemo o biološkoj raznolikosti i važnosti cvijeća u vrtu. Sijati ćemo dvogodišnje cvijeće, ljekovito bilje i trajnice. Pripremit ćemo gnojnicu za organsko gnojenje i juhe za organsko prskanje (od koprive, gavez, preslice). Izradit ćemo kompostnu hrpu.

03.07. i 04.07. LJEKOVITO I ZAČINSKO BILJE - Važno je u svakom organskom vrtu imati dovoljno ljekovitog i začinskog bilja. Proći ćemo kroz osnove uzgoja, branja, sušenja i skladištenja ljekovitog bilja. Razgovarat ćemo o primjeni bilja u vrtu, kuhinji, za liječenje i uljepšavanje. Sijati ćemo mrkvu, crnu rotkvu, radič, ciklu, niske mahune. Pincirat ćemo i povezivati rajčice uz kolac. Dohranjivat ćemo kupus, blitvu, celer, poriluk kompostom i zali-

jevati gnojnicom. Pozabavit ćemo se zalijevanjem i malčiranjem pred predstojeće ljetne vrućine i sušu.

21.08. i 22.08. GENETSKA RAZNOLIKOST RAJČICA - Nakon povratka s mora vrt će nam biti pomalo zapušten, ali pun zrelih plodova. Brat ćemo plodove: rajčica, mahuna, graha, krastavaca, tikvica i dr. Plodove ćemo podvrgnuti što mokrom, što suhom čišćenju sjemena. Razgovarat ćemo o tome kako najbolje sušiti i skladištiti sjeme. Sijat ćemo zimsku salatu, postrnu repu, matovilac, špinat.

04.09. i 05.09. GENETSKA RAZNOLIKOST BUNDEVA I TIKVICA - Najvećim ćemo dijelom ponoviti radionicu iz kolovoza. Brati ćemo plodove bundeva, tikvica, rajčica, mahuna, graha, krastavaca i dr. Raspredat ćemo o mokrom i suhom čišćenju sjemena, njegovom sušenju i skladištenju. Sijat ćemo matovilac, zimsku salatu, špinat, peršin. Zakorjenjivat ćemo reznice lavande, kadulje, majčine dušice. Presađivati ćemo jagode. Izradit ćemo kompostnu hrpu.

02.10. i 03.10. GENETSKA RAZNOLIKOST VOĆA, OSOBITO JABUKA - Razgovarat ćemo o teoriji i praksi očuvanja starinskih voćnjaka kao stanište za ptice pjevice i druge divlje životinje, o uzgoju podloge divljke za cijepljenje iz sjemena divlje jabuke, o tome kako uzimati plemke za cijepljenje na podlogu, o načinu i razmacima sadnje stablašica, o rezidbi i njegovanju starih voćnjaka, o gnojidbi, biološkoj zaštiti. Izradit ćemo kućice za ptice. Pobrat ćemo zadnje plodove (bundeve, kukuruz), pospremiti vrt. Izradit ćemo kompostnu hrpu.

06.11. i 07.11. IZRADA VISOKE GREDICE - Prikupit ćemo materijal i izraditi visoke gredice za ranu sjetvu i ranije dozrijevanje plodova u proljeće. Očistit ćemo, popisati i uskladištiti sjeme. Očistit ćemo, popraviti i podmazati alat.

radionice izrade prirodne kozmetike

voditeljica: Ivana Lovrić

početak radionica: 11h

Nije vaša lokalna šminkerica jedina koja koristi previše kozmetike. Ta masa nusprodukata naftne industrije našla je do danas put u svačiju kupaonicu, ruksak i torbicu. I ima ogroman utjecaj na naše zdravlje, zdravlje našeg novčanika i naše planete. Priča o održivosti i samodostatnosti ne bi bila potpuna bez poglavlja o kozmetici koja je danas sveprisutna. Doslovno od našeg rođenja i trena kad nas netko brižan nasofta "bejbi uljem" učeni smo da je osnova dobrog odgoja njegovati kožu i brinuti se za nju, ali izvana. Zapravo, uglavnom se prema njoj odnosimo kao i prema neživim stvarima koje posjedujemo poput automobila ili namještaja: peremo ju detrdžentima i nanosimo na nju umjetno proizvedene masnoće.

Riječ je ipak o sasvim živom organu koji diše i reagira na naše fizičko i psihičko stanje. Koža nam je u svojoj dualnosti istovremeno i zaštitni omotač i propusna membrana. Ona nas štiti od vanjskih neugodnosti, ali istovremeno je i mjesto razmjene s okolinom - može upiti vodu, zrak i hranjive tvari ili izlučiti znoj i toksine nakupljene u organizmu. Uz sve to, ona sudjeluje i u našoj komunikaciji, odajući svojim crvenilom ili blijedilom osjećaje koje pokušavamo sakriti.

Ove radionice za cilj imaju naučiti polaznike kako u vlastitoj kuhinji napraviti finu domaću kozmetiku, ali i zašto to uopće raditi. Ideja je potaknuti rasprave o nekim pitanjima, dobro se zabaviti i na kraju radionice dio onog što napravimo ponijeti kući za mackanje i uživanje.

06.03. UVODNA RADIONICA - što je to uistinu prirodna kozmetika, zašto se uopće upuštati u izradu vlastite, na što sve utječe naš izbor, što nam treba za početak i kako to nabaviti, kako izraditi uljne mješavine i macerate

03.04. NAJJEDNOSTAVNIJI PRIPRAVCI - tradicija balzama i tradicionalna priprema, kako izraditi balzame za usne, maslance za tijelo i kosu, pločice za masažu

01.05 EMULZIJE - što nam omogućuju moderni emulgatori, je li to dobro ili loše za nas, kako izraditi kreme za lice, kreme za ruke, laktove i stopala, mlijeka za tijelo, ulja za brijanje i druge odvojene emulzije

05.06. ČIŠĆENJE- zašto je čistoća pola bolesti i kako prihvatiti činjenicu da nikad nismo sami, kako izraditi sapun, uljne i biljne pilinge, paste i prahove za čišćenje zuba, tonike

04.09. KUĆANSTVO - o zagađenju mirisima te iracionalnom strahu od mikroba i sive boje, kako izraditi univerzalno

sredstvo za čišćenje, voskove za njegu drva, osvježivače zraka, kako nježnije odštopati odvod, riješiti se kamenca ili mrlja na rublju

02.10. NJEGA KOŽE IZNUTRA - kako izgleda i funkcionira naša koža, s kojim je organima posebno povezana, kako čitati signale koje nam šalje, podržati njezino zdravlje prehranom i posebnim pripravcima

radionica stvaranja šumskog vrta

voditeljica: Sunčana Pešak

početak radionice: 11h

27.03. Za ljude koji imaju viška vremena, a uz to su još i nadobudni čistunci vrtlarenje je naporan posao. Uključuje neprestano ratovanje protiv korova, kukaca, puževa, zbijenog tla i tjeranje neposlušnog povrća u pravilne redove. E, šumski vrt je upravo suprotno. Potpuna zbrka gdje se beskrupulozno odbacuju sve podjele biljaka na povrće, voće, cvijeće, korov. No ne i potpuni kaos. Cilj je postizanje harmonije i ravnoteže uz poštivanje prirodnih osobitosti vrtnog ekosustava, uzgajanih biljaka i gljiva i individualnosti uzgajivača. Takva ideja vrtlarenja ima i širi kontekst težnje za smanjivanjem negativnih posljedica konvencionalnog stila života - obnavljanjem prirodnih ekosustava, smanjivanjem emisija stakleničkih plinova, odgovornom proizvodnjom hrane bez zagađenja okoliša i sl.

Dodite na radionicu ako imate manji komad zemlje (na selu ili u gradu) gdje bi htjeli ili već uzgajate hranu za potrebe svoje obitelji, ako vam je vrtlarenje drag hobi i volite proučavati i eksperimentirati, ako želite vrt gdje raste od svega po malo, a traži malo održavanja, ako ste ekološki osviješteni, radite u školi/dječjem vrtiću pa želite osnovati edukativni šumski vrt... Radionica nikako nije za vas ako se poljoprivredom bavite profesionalno i na većim površinama uz primjenu mehanizacije ili ako vam je vrt u sjeni i na slabo dreniranom tlu.

Okvirni plan je da nakon upoznavanja i obilaska Recikliranog imanja održimo teoretski uvod, a onda se bacimo na praksu. U praktičnom dijelu posadit ćemo jedan novi šumski vrt, vidjeti kako se planira raspored biljaka, naučiti kako se sade voćke i ostalo bilje i dr. Nakon ručka prošetat ćemo kroz dolinu i okolne šume kako bi bolje upoznali ekosustav, naučili koje jestivo samoniklo bilje možemo sakupljati u prirodi ili uzgajati.

radionice graditeljstva prirodnim materijalima

voditelj: Matko Šišak

početak radionice: 10h

25.04. RADIONICA ŽBUKANJA ZEMLJANOM ŽBUKOM - Zemljane žbuke su najčešći oblik oblaganja unutrašnjih zidova u tradicijskom graditeljstvu, a kroz ekološko graditeljstvo ponovo zauzimaju važno mjesto. Zemljane žbuke su jedan od najzdravijih i najjeftinijih materijala za oblaganje zidova. Polaznici će se upoznati sa materijalima, naučiti recepture, proces pripreme i sudjelovati u pokaznoj ugradnji zemljane žbuke.

uvodni tečaj u permakulturu

voditelji/ce: Dražen Šimleša, Sunčana Pešak, Daniel Rodik, Bruno Motik

početak tečaja: 11h

08.05. i 09.05. UVODNI TEČAJ je odlična prilika za sve one koji se žele upoznati s osnovnim načelima i etikom permakulture te najbitnijim dijelovima dizajna. U dva dana ćemo učiti o mnogim područjima koje pokriva permakultura: energija, graditeljstvo, hrana, otpad, ekonomija, međuljudski odnosi i važnost organizacije..., a kad nam dosadi lako krenemo u korak i na korak po imanju mnoga znanja i vidjeti kako rade i žive u praksi.

solarni vikendi

voditelji: Daniel Rodik, Bruno Motik

početak radionice: 11h

15.05. i 16.05. SOLARNI VIKEND I - polaznici radionice naučiti će sve o primjeni solarne energije u svrhu proizvodnje električne energije za kućanstva pomoću fotonaponskih ploča. Također će naučiti kako dizajnirati, kupiti i spojiti sustav za vlastite potrebe. Također će se upoznati sa drugim načinima kako sve možemo energiju sunca "uhvatiti" i skladištiti za naše potrebe. U praksi ćemo demonstrirati kako energiju možemo koristiti pomoću pasivnih solarnih sustava.

16.10. i 17.10. SOLARNI VIKEND II - polaznici radionice naučit će kako funkcioniraju aktivni solarni sustavi za zagrijavanje sanitarne vode u kućanstvima pomoću energije sunca. Također će naučiti kako napraviti solarni kolektor u kućnoj radinosti uz pomoć lako dostupnih ručnih alata. Na radionice će se postojeći kolektori spojiti sa ostalom opremom te pustiti u pogon.

radionica izrade boja za zidove od prirodnih materijala

voditelj: Dražen Šimleša

početak radionice: 11h

18.09. Sigurno ste se često puta upitali kako imati zid za koji vas neće biti strah ako ga dijete liže ili pojede. Ovo je radionica za vas. Učiti ćemo kako se rade zemljane boje, koji su nam sastojci potrebni, kakve alate koristimo i na koji način dodajemo pigmente, kao i zašto je važno i zdravo koristiti takve boje, a ne one pune kemikalijetina i vragšvečegane. Ovo je radionica samo za one koji vole uprljati rukice i poslije bez ikakvog straha polizati prste.